

Nr 4

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, m. m.

I en den 23 januari 1959 dagtecknad proposition, nr 33, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 54 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse;

2) lag angående ändrad lydelse av 32 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanks; samt

3) lag om ändrad lydelse av 40 § lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen.

Berörda lagförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 54 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183)
om bankrörelse**

Härigenom förordnas, att 54 § lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

54 §.

Bankaktiebolag må — — — — — annorlunda stadgas.

Bankbolag må förvärva:

dels fast egendom eller tomträtt, såframt med fånget åsyftas att bereda banken lokaler för dess inrymmande, eller bostadsrätt till lägenhet för sådant ändamål, aktie i bolag, som utslutande har till syfte att förvalta för omförmälda användning förvärvad fast egendom eller tomträtt och vars aktiekapital uppgår till minst en	dels fast egendom eller tomträtt, såframt med fånget åsyftas att bereda banken lokaler för dess inrymmande, bostadsrätt till lägenhet för sådant ändamål eller för att bereda bostad åt befattningshavare hos banken, aktie i bolag, som utslutande har till syfte att förvalta för omförmälda användning förvärvad fast
--	--

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tredjedel av egendomens bokförda värde, eller förlagsbevis, utfärdat av bolag, som nu nämnts;

egendom eller tomträtt och vars aktiekapital uppgår till minst en tredjedel av egendomens bokförda värde, eller förlagsbevis, utfärdat av bolag, som nu nämnts;

dels inventarier, — — — — — — — — — — övrigt innehaver;

dels ock, — — — — — — — — — — nu nämnts.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 32 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker

Härigenom förordnas, att 32 § lagen den 3 juni 1955 om sparbanker skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

32 §.

Sparbank må ej förvärva fast egendom eller tomträtt, såframt ej med fånget åsyftas att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande. För samma ändamål må jämväl förvärvas bostadsrätt till lägenhet, aktie i bolag, som uteslutande har till syfte att förvalta för omförmälda användning förvärvad fast egendom eller tomträtt, eller förlagsbevis, utfärdat av sådant bolag. Vill sparbank förvärva fast egendom, tomträtt eller aktie som nyss sagts eller förbättra byggnad, vari sparbankens lokaler äro eller avses bli inrymda, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fast egendom, tomträtt eller aktie av ifrågavarande art bör uppskattas, överstiger hälften av fonderna, skall frågan härom hänskjutas till huvudmännens prövning. Åtgärden må ej vidtagas, där ej minst två tredjedelar av de i frågans avgörande deltagande hu-

Sparbank må ej förvärva fast egendom eller tomträtt, såframt ej med fånget åsyftas att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande. För samma ändamål må jämväl förvärvas bostadsrätt till lägenhet, aktie i bolag, som uteslutande har till syfte att förvalta för omförmälda användning förvärvad fast egendom eller tomträtt, eller förlagsbevis, utfärdat av sådant bolag. *Bostadsrätt till lägenhet må även förvärvas för att bereda bostad åt befattningshavare hos sparbanken.* Vill sparbank förvärva fast egendom, tomträtt eller aktie som nyss sagts eller förbättra byggnad, vari sparbankens lokaler äro eller avses bli inrymda, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fast egendom, tomträtt eller aktie av ifrågavarande art bör uppskattas, överstiger hälften av fonderna, skall frågan härom hänskjutas till huvudmännens

(Gällande lydelse)

vudmännen uttalat sig för densamma samt beslutet tillika vunnit länsstyrelsens stadfästelse.

Vid tillämpning av första stycket tredje punkten skall uppskattningen av egendom, som där sägs, ske enligt stadgandena i 48 §, dock att värdet av aktie skall beräknas till belopp motsvarande den andel av bokförda värdet å bolagets egendom, vilken belöper å aktien.

Av lös — — — — — till föreningen eller aktiebolaget.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

(Föreslagen lydelse)

prövning. Åtgärden må ej vidtagas, där ej minst två tredjedelar av de i frågans avgörande deltagande huvudmännen uttalat sig för densamma samt beslutet tillika vunnit länsstyrelsens stadfästelse.

Vid tillämpning av första stycket fjärde punkten skall uppskattningen av egendom, som där sägs, ske enligt stadgandena i 48 §, dock att värdet av aktie skall beräknas till belopp motsvarande den andel av bokförda värdet å bolagets egendom, vilken belöper å aktien.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 40 § lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom förordnas, att 40 § lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

40 §.

Kreditkassa må ej förvärva fast egendom eller tomträtt, såframt ej med fånget åsyftas att bereda kassan eller ansluten kassa lokaler för dess inrymmande. För samma ändamål må jämväl förvärfvas bostadsrätt till lägenhet, aktie i bolag, som utslutande har till syfte att förvalta för omförmälda användning förvärvad fast egendom eller tomträtt och vars aktiekapital uppgår till minst en tredjedel av egendomens bokförda värde, eller förlagsbevis, utfärdat av sådant bolag. Vill kreditkassa göra förvärv som här sägs skall frågan härom upptagas på stämman. Åtgärden må ej vidtagas, om ej minst två

Kreditkassa må ej förvärva fast egendom eller tomträtt, såframt ej med fånget åsyftas att bereda kassan eller ansluten kassa lokaler för dess inrymmande. För samma ändamål må jämväl förvärfvas bostadsrätt till lägenhet, aktie i bolag, som utslutande har till syfte att förvalta för omförmälda användning förvärvad fast egendom eller tomträtt och vars aktiekapital uppgår till minst en tredjedel av egendomens bokförda värde, eller förlagsbevis, utfärdat av sådant bolag. *Bostadsrätt till lägenhet må även förvärfvas för att bereda bostad åt befattningshavare hos kassan eller ansluten kassa.* Vill kre-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tredjedelar av samtliga röstande uttalat sig för densamma samt beslutet tillika godkänts av riksorganisationen.

ditkassa göra förvärv som här sägs skall frågan härom upptagas på stämman. Åtgärden må ej vidtagas, om ej minst två tredjedelar av samtliga röstande uttalat sig för densamma samt beslutet tillika godkänts av riksorganisationen.

Av lös — — — — — till föreningen eller aktiebolaget.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I en den 20 mars 1958 dagtecknad skrivelse har Svenska bankföreningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag dels om införande i 54 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse av föreskrift att bank må förvärva bostadsrätt till lägenhet, avsedd att upplåtas till bostad åt befattningshavare hos banken, dels ock om sådan ändring av 59 § samma lag att bank må lämna kredit mot pant av aktier i och förlagsbevis utställda av förvaltnings- eller emissionsbolag, där bolagets aktier inregistrerats vid fondbörs inom riket och därstädes dagligen uppropas.

Över bankföreningens skrivelse har, efter remiss, yttranden avgivits av bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, bostadsstyrelsen, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska sparbanksföreningen och Svenska jordbrukskreditkassan. Yttrande i ärendet har därjämte inkommit från Sparbankernas bank aktiebolag.

Svenska sparbanksföreningen samt Svenska jordbrukskreditkassan har i sina remissyttranden hemställt, att, därest de av bankföreningen föreslagna ändringarna i banklagen genomföres, motsvarande ändringar måtte komma till stånd i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker respektive lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen.

Föredragande departementschefen har anfört följande.

Banklagen upptager detaljerade bestämmelser om banks rätt att för egen räkning förvärva egendom av olika slag. Utformningen av dessa bestämmelser präglas av naturliga skäl av restriktivitet. Sålunda äger bank i princip rätt att förvärva fast egendom endast när det är fråga om att tillgodose behovet av lokaler för själva bankrörelsen. Denna sedan gammalt gällande bestämmelse utvidgades genom 1955 års banklag till att jämväl avse förvärv av bostadsrätt till lägenhet under förutsättning att med fånget åsyftas att bereda banken lokaler för dess inrymmande. Bankföreningen har nu begärt en ytterligare utökning av befogenheterna, så att bank skall kunna förvärva bostadsrätt även för att bereda bostadslägenheter åt bankens anställda. I anledning av bankföreningens hemställan har från sparbankernas och jordbrukets kreditkassors sida yrkats att motsvarande befogenhet måtte komma dem till del.

Det torde såsom framgår av bostadsstyrelsens yttrande icke vara ovanligt att kommuner och industriföretag köper bostadsrättslägenheter i avsikt att upplåta dem åt anställda. Härigenom ökas kommunernas och företagens möjligheter att försäkra sig om erforderlig arbetskraft. Vad särskilt angår bankerna har dessa visserligen redan nu möjligheter att i av dem ägda fastigheter, vilka inrymmer banklokaler, till sina tjänstemän uthyra eventuellt disponibla bostadslägenheter. På grund av läget på hyresmarknaden begränsas dock möjligheterna för bankerna att förfoga över ytterligare lägenheter, som må finnas i dessa fastigheter. Såsom nämnts kan bank numera tillgodose sitt behov av lokaler för själva bankrörelsen genom att förvärva bostadsrätt. För den händelse en bank förvärvar bostadsrätt till banklokalen i stället för att inköpa hela fastigheten minskar emellertid, vilket bank- och fondinspektionen påpekat, bankens möjligheter att bereda bostad åt de anställda. De gällande bestämmelserna är särskilt besvärande för bank, som i rationaliseringssyfte vill sälja en fastighet, som är mindre lämplig för bankrörelsen, och övergå till att inneha banklokal med bostadsrätt.

Under remissbehandlingen har anförts, att det numera finns en strävan att minska antalet tjänstebostäder. Vad i detta hänseende framhållits synes emellertid icke utgöra hinder för ett genomförande av en lagändring med den jämförelsevis begränsade räckvidd, varom här är fråga.

I övrigt har några egentliga invändningar icke rests mot förslaget. Vid sådant förhållande och då ett genomförande därav, såsom framgår av det tidigare sagda, icke synes äventyra syftet med bestämmelserna i 54 § lagen om bankrörelse, tillstyrker jag bankföreningens hemställan. Jag utgår därvid från att ett medgivande för bankerna att förvärva bostadsrätt för bostäder åt anställda begagnas med varsamhet samt att bank- och fondinspektionen med särskild uppmärksamhet följer tillämpningen av en sådan bestämmelse.

De skäl jag åberopat i fråga om affärsbankerna äger giltighet jämväl för sparbankerna och jordbrukets kreditkassor. Jag förordar därför att motsvarande ändringar göres i lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen. Även härvidlag bör gälla att undantagsregeln begagnas med försiktighet och att vederbörande tillsynsmyndighet ägnar uppmärksamhet åt tillämpningen.

På grund av stadgandet i 59 § banklagen äger bankbolag icke såsom pant mottaga aktie i eller förlagsbevis utställt av bolag, vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse. I fråga om sparbankerna och jordbrukets kreditkassor finnes ett motsvarande stadgande i 28 § sparbankslagen och 37 § lagen om jordbrukskasserörelsen. Svenska bankföreningen har i den föreliggande framställningen hemställt om sådan ändring av banklagen, att affärsbankerna skall äga såsom pant mottaga aktier eller förlagsbevis i bolag av nämnda slag, för så vitt bolagets aktier inregistrerats å Stockholms fondbörs och därstädes dagligen uppgå. Motsvarande hemställan har för

sparbankernas och kreditkassornas vidkommande gjorts av Svenska sparbanksföreningen respektive Svenska jordbrukskreditkassan.

Vid remissbehandlingen av bankföreningens framställning har uttalats vissa betänkligheter mot ett genomförande av den av föreningen föreslagna lagändringen. Sålunda har fullmäktige i riksbanken påtalat, att det nära personella sambandet mellan de större förvaltningsbolagen och bankerna kan tänkas öppna icke invändningsfria möjligheter att finansiera nyemissioner i förvaltningsbolagen medelst bankkrediter. Bank- och fondinspektionen har i sitt remissyttrande funnit sig icke kunna utan vidare godtaga förslaget. Med hänsyn till att förvaltningsbolagen är av varierande art och att karaktären efter hand kan ändras, anser inspektionen, att tillräcklig sovring i förevarande hänseende icke erhålles enbart genom villkoret om inregistrering å fondbörsen. Inspektionen finner det därför erforderligt att undantagsstadgandets tillämpning blir beroende av prövning i varje särskilt fall av tillsynsmyndigheten.

Den av bankföreningen föreslagna uppmjukningen av förbudet i 59 § banklagen överensstämmer med det förslag som 1949 års banklagssakkunniga framlade i sitt år 1952 avgivna betänkande. I likhet med vad som uttalades i 1955 års proposition till riksdagen med förslag till ny banklag finner jag konsekvenserna av den ifrågasatta lagändringen i viss mån svåra att överblicka. Under remissbehandlingen av den nu föreliggande framställningen har också från vissa håll givits uttryck för en restriktivare hållning än tidigare. Vid angivna förhållanden synes ytterligare överväganden i frågan tills vidare böra anstå. Det bör också nämnas, att — där est kreditgivning varom nu är fråga göres beroende av vederbörande tillsynsmyndighets prövning — vissa spörsmål aktualiseras med hänsyn till att tillsynen över sparbankerna utövas av annan myndighet än fallet är med bankerna och jordbrukets kreditkassor.

Under hänvisning till det anförda är jag ej beredd att för närvarande framlägga något förslag med anledning av bankföreningens framställning i nu förevarande hänseende.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Den föreliggande propositionen är föranledd av en framställning från Svenska bankföreningen, i vilken hemställts att bankerna, som för närvarande äger förvärva bostadsrätt till lägenhet endast för inrymmande av banklokalerna, skulle få befogenhet att förvärva bostadsrätt jämväl i syfte att bereda bostad åt bankernas befattningshavare, ävensom att bankerna skulle få rätt att lämna kredit mot pant av aktier i och förlagsbevis utställda av förvaltnings- och emissionsbolag, där bolagets aktier inregistrerats vid fondbörs inom riket och därstädes dagligen uppropas.

Vad till en början gäller frågan om bostadsrättslägenheterna har bankföreningens förslag i denna del tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga som yttrat sig i ämnet. Även föredragande departementschefen har till-

styrkt bankföreningens hemställan. Utskottet har för sin del icke någon erinran mot att 54 § lagen om bankrörelse kompletteras för att möjliggöra för bank att förvärva bostadsrätt för bostäder åt anställda. Utskottet kan också biträda de i propositionen förordade, motsvarande ändringarna i lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen. Utskottet vill tillägga, att det från utskottets sida förutsattes att medgivandet begagnas med viss försiktighet, vilket synes naturligt ej minst mot bakgrunden av vad bank- och fondinspektionen och bostadsstyrelsen uttalat rörande systemet med tjänstebostäder. Utskottet anser i likhet med föredragande departementschefen att tillsynsmyndigheterna bör följa tillämpningen av bestämmelserna med uppmärksamhet.

Vad härefter angår spørsmålet om kreditgivning mot säkerhet av vissa aktier m. m. har bankföreningens framställning i denna del föranlett vissa reservationer från remissmyndigheternas sida men i övrigt lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Föredragande departementschefen har för sin del funnit konsekvenserna av den ifrågasatta lagändringen i viss mån svåra att överblicka och förklarat sig icke vara beredd att för närvarande framlägga något förslag i ämnet.

Utskottet vill erinra om att sistnämnda fråga av utskottet ägnades särskild uppmärksamhet då förslaget till ny lag om bankrörelse behandlades 1955. Utskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 5, att frågan var av sådant intresse att utskottet ville understryka vikten av att den i fortsättningen ägnades ingående uppmärksamhet av Kungl. Maj:t. Även därefter har spørsmålet behandlats av utskottet i anledning av motioner som väckts rörande aktiesparandet. Utskottet har, senast i utlåtande nr 22 till 1957 års riksdag, upprepat sitt år 1955 gjorda uttalande i denna fråga. Utskottet har icke funnit anledning frågå denna sin uppfattning och anser sålunda alltjämt spørsmålet vara så betydelsefullt, att det bör ägnas ingående uppmärksamhet av Kungl. Maj:t och i lämpligt sammanhang göras till föremål för närmare utredning.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 3 mars 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Mogård, Schmidt, Strandler, Mannerskantz och Mattsson;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Larsson i Julita*, Regnéll, Löfgren, Eliasson i Sundborn, Persson i Appuna, Agerberg* och Adamsson.

* Ej närvarande vid justeringen.